

RYNEK LEKÓW W POLSCE W LATACH 2004-2007

Autor

Dr Andrzej Cylwik

Współpraca

Barbara Warzybok

Polska na tle UE – finansowanie kosztów leków

- w krajach tzw. „Nowej Unii” występuje problem finansowania kosztów leków:
- przy znacznie niższych niż w krajach UE – 15 (w przeliczeniu na 1 mieszkańca) nakładach na ochronę zdrowia wydatki na leki mają relatywnie wysoki udział, chociaż ich poziom jest nadal niezadowalający,
- **wydatki na leki** w nowych krajach UE, w tym w Polsce, **przekroczyły możliwości ich finansowania** ze środków państwowych oraz z ubezpieczeń społecznych,
- w roku 2004 zaobserwowano w tych krajach nawet **wzrost udziału sektora prywatnego w finansowaniu** kosztów leków,
- przedstawiając ten udział jako procent całkowitych nakładów na ochronę zdrowia w 2004 roku otrzymujemy następujące wyniki: (Tabela 1)

Polska na tle UE – finansowanie leków cd.

Tabela 1. Udział wydatków sektora prywatnego na leki w całkowitych krajowych nakładach na ochronę zdrowia w krajach „nowej Unii ”w 2004r. (w %).

L.p.	Kraj	Udział
1	Bułgaria	27,02
2	Litwa	22,06
3	Rumunia	20,16
4	Polska	19,68
5	Cypr	16,94
6	Estonia	13,78
7	Słowenia	8,35
8	Czechy	6,08

Źródło: Eurostat

Tylko w Słowenii i Republice Czeskiej wydatki sektora prywatnego na leki stanowią poniżej 10% całkowitych nakładów na ochronę zdrowia, co stanowi regułę w krajach UE-15

Dynamika procesów na polskim rynku leków w latach 2004-2007

Tabela 2. Dynamika procesów na polskim rynku leków w latach 2004-2007 (w %).

L.p.	Proces	Dynamika w okresie 2004-2007 ilościowo	Dynamika w okresie 2004-2007 wartościowo
1.	Sprzedaż na rynku zamkniętym – szpitalnym	-13,89	28,98
2.	Sprzedaż na rynku otwartym – aptecznym	7,82	20,25
2.1	Sprzedaż leków bez recepty (OTC)	0,99	15,91
2.2	Sprzedaż leków na receptę (Rx)	14,32	21,62
3.	Zmiany dotyczące leków Rx	----	----
3.1	Sprzedaż leków krajowych	0,49	18,90
3.2	Sprzedaż leków importowanych	31,58	22,78
3.3	Sprzedaż leków generycznych	12,73	30,30
3.4	Sprzedaż leków oryginalnych	19,64	10,34
3.5	Sprzedaż leków innowacyjnych	23,15	11,52
4.	Refundacja leków ogółem	bd.*	13,47
4.1	Refundacja leków (ryczałt)	bd.	24,40
4.2	Refundacja leków (bezpłatna)	bd.	-17,49
4.3	Refundacja leków (50%)	bd.	3,23
4.4	Refundacja leków (30%)	bd.	20,58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IMS Health i NFZ

* Sprawozdania NFZ dotyczące refundacji leków nie zawierają danych ilościowych

Dynamika procesów na polskim rynku leków w latach 2004-2007 cd.

Porównanie głównych tendencji występujących w latach 2004-2007 w sprzedaży (ilościowo i wartościowo) leków na rynku polskim prowadzi do wniosków:

W ujęciu ilościowym zwraca uwagę wzrost sprzedaży **leków innowacyjnych** i co idzie za tym w parze, także zwiększenie sprzedaży **leków oryginalnych**. Ilościowo nastąpił spadek sprzedaży leków na rynku szpitalnym oraz stagnacja w sprzedaży krajowych leków Rx oraz leków bez recepty.

W ujęciu wartościowym najszybciej rosła sprzedaż leków **generycznych i szpitalnych**, a relatywnie wolniej leków oryginalnych i innowacyjnych.

Dynamika cen wg rodzajów sprzedaży leków w latach 2004-2007

Tabela 3. Dynamika cen według rodzajów sprzedaży leków, w latach 2004-2007 (w %).

L.p.	Zmiany cen dotyczące:	Dynamika w okresie 2004-2007
1.	Sprzedaży leków ogółem	14,26
1.1	Szpitalnej sprzedaży leków	49,79
1.2	Aptecznej sprzedaży leków	11,53
2.1	Sprzedaży leków bez recepty (OTC)	14,78
2.2	Sprzedaży leków na receptę (Rx)	6,38
3.	Leki Rx	----
3.1	Zmiany cen leków krajowych	18,31
3.2	Zmiany cen leków importowanych	-6,69
3.3	Zmiany cen leków generycznych	15,58
3.4	Zmiany cen leków oryginalnych	-7,77
3.5	Zmiany cen leków innowacyjnych	-9,45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IMS Health i NFZ

Dynamika cen wg rodzajów sprzedaży leków w latach 2004-2007 cd.

Porównanie tendencji kształtowania się cen prowadzi do następujących głównych spostrzeżeń:

- a) najszybciej rosły ceny leków **szpitalnych i krajowych leków na receptę oraz leków OTC**
- b) w badanym okresie wystąpiły spadki poziomu cen leków **innowacyjnych, oryginalnych i importowanych.**

Sprzedaż leków na receptę na rynku aptecznym w latach 2004-2007 (ilościowo)

Tabela 4. Wielkość, struktura i dynamika sprzedaży leków na receptę na rynku aptecznym, wg gł. grup chorobowych, w latach 2004-2007, ilościowo

	Ilość w tysiącach sztuk				Udział % w latach 2004-2007				Udział % średnio	Dynamika w latach 2004-2007 (%)				Dynamika (%)
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	2004-2007	2004	2005/2004	2006/2005	2007/2006	2007/2004
Rynek Apteczny leków na receptę	572 741,62	600 096,79	617 832,06	654 775,88	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	-	4,78	2,96	5,98	14,32
A0 układ pokarmowy	73 088,95	75 442,79	79 455,34	84 137,74	12,76	12,57	12,86	12,85	12,76	-	3,22	5,32	5,89	15,12
B0 leki krwiotwórcze i krwiozastępcze	10 064,79	11 151,41	11 753,66	12 758,95	1,76	1,86	1,90	1,95	1,87	-	10,80	5,40	8,55	26,77
C0 choroby układu krążenia	160 126,93	172 318,91	183 500,61	195 296,90	27,96	28,72	29,70	29,83	29,05	-	7,61	6,49	6,43	21,96
D0 dermatologia	22 190,90	21 568,62	21 622,80	21 882,76	3,87	3,59	3,50	3,34	3,58	-	-2,80	0,25	1,20	-1,39
G0 układ ginekologiczno/urologiczny i hormony płciowe	33 279,30	34 843,69	36 198,19	38 760,55	5,81	5,81	5,86	5,92	5,85	-	4,70	3,89	7,08	16,47
H0 hormony	9 793,41	10 001,78	10 222,78	10 800,30	1,71	1,67	1,65	1,65	1,67	-	2,13	2,21	5,65	10,28
J0 leki przeciwwzakalne	49 394,57	53 853,12	51 030,65	55 532,82	8,62	8,97	8,26	8,48	8,58	-	9,03	-5,24	8,82	12,43
K0 płyny szpitalne	2 601,08	2 622,00	2 821,17	2 892,93	0,45	0,44	0,46	0,44	0,45	-	0,80	7,60	2,54	11,22
L0 onkologia i immunosupresja	2 278,44	2 352,40	2 371,34	2 531,75	0,40	0,39	0,38	0,39	0,39	-	3,25	0,81	6,76	11,12
M0 układ mięśniowo szkieletowy	38 642,84	40 431,22	43 106,55	45 415,96	6,75	6,74	6,98	6,94	6,85	-	4,63	6,62	5,36	17,53
N0 układ nerwowy	94 555,08	94 692,50	94 224,91	95 625,17	16,51	15,78	15,25	14,60	15,54	-	0,15	-0,49	1,49	1,13
P0 parazytologia	1 787,80	1 668,87	1 583,42	1 656,99	0,31	0,28	0,26	0,25	0,27	-	-6,65	-5,12	4,65	-7,32
R0 układ oddechowy	44 449,21	47 598,06	46 887,39	52 031,13	7,76	7,93	7,59	7,95	7,81	-	7,08	-1,49	10,97	17,06
S0 leki oczne i uszne	19 611,38	19 178,53	19 584,94	20 458,46	3,42	3,20	3,17	3,12	3,23	-	-2,21	2,12	4,46	4,32
T0 testy diagnostyczne	4 687,96	5 690,48	6 509,17	7 420,88	0,82	0,95	1,05	1,13	0,99	-	21,39	14,39	14,01	58,30
V0 inne	6 188,97	6 682,43	6 959,13	7 572,62	1,08	1,11	1,13	1,16	1,12	-	7,97	4,14	8,82	22,36

Źródło: Dane IMS Health

Sprzedaż leków na receptę na rynku aptecznym w latach 2004-2007 (wartościowo)

Tabela 5. Wielkość, struktura i dynamika sprzedaży leków na receptę na rynku aptecznym, wg gł. grup chorobowych, w latach 2004-2007, wartościowo

	Wartość w tysiącach PLN				Udział % w latach 2004-2007				Udział % średnio 2004-2007	Dynamika w latach 2004-2007 (%)				Dynamika (%) 2007/2004
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007		2004	2005/2004	2006/2005	2007/2006	
Rynek Apteczny leków na receptę	8 901 899,96	9 635 671,82	10 075 980,77	10 826 098,52	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	-	8,24	4,57	7,44	21,62
A0 układ pokarmowy	1 205 236,00	1 328 789,07	1 409 802,97	1 497 550,12	13,54	13,79	13,99	13,83	13,79	-	10,25	6,10	6,22	24,25
B0 leki krwiotwórcze i krwiozastępcze	261 136,64	316 429,41	358 473,89	386 704,41	2,93	3,28	3,56	3,57	3,34	-	21,17	13,29	7,88	48,09
C0 choroby układu krążenia	1 881 634,45	2 029 617,71	2 235 370,91	2 408 003,73	21,14	21,06	22,19	22,24	21,66	-	7,86	10,14	7,72	27,97
D0 dermatologia	215 908,61	225 451,85	234 336,04	253 535,57	2,43	2,34	2,33	2,34	2,36	-	4,42	3,94	8,19	17,43
G0 układ ginekologiczno/urologiczny i hormony płciowe	699 294,75	744 671,39	767 949,07	829 168,10	7,86	7,73	7,62	7,66	7,72	-	6,49	3,13	7,97	18,57
H0 hormony	99 792,98	105 396,15	105 662,50	109 498,60	1,12	1,09	1,05	1,01	1,07	-	5,61	0,25	3,63	9,73
J0 leki przeciwwakacyjne	834 419,95	921 224,63	877 149,56	981 437,93	9,37	9,56	8,71	9,07	9,18	-	10,40	-4,78	11,89	17,62
K0 płyny szpitalne	10 698,13	11 030,70	11 126,06	11 793,87	0,12	0,11	0,11	0,11	0,11	-	3,11	0,86	6,00	10,24
L0 onkologia i immunosupresja	357 328,13	368 930,37	371 611,92	380 213,50	4,01	3,83	3,69	3,51	3,76	-	3,25	0,73	2,31	6,40
M0 układ mięśniowo szkieletowy	479 671,19	489 804,39	500 998,67	513 416,24	5,39	5,08	4,97	4,74	5,05	-	2,11	2,29	2,48	7,04
N0 układ nerwowy	1 387 531,52	1 448 811,43	1 514 027,50	1 575 647,05	15,59	15,04	15,03	14,55	15,05	-	4,42	4,50	4,07	13,56
P0 parazytologia	10 259,22	10 215,79	10 418,19	12 581,82	0,12	0,11	0,10	0,12	0,11	-	-0,42	1,98	20,77	22,64
R0 układ oddechowy	915 227,75	1 024 105,08	1 038 459,79	1 172 464,90	10,28	10,63	10,31	10,83	10,51	-	11,90	1,40	12,90	28,11
S0 leki oczne i uszne	200 458,21	205 319,63	217 112,27	248 571,05	2,25	2,13	2,15	2,30	2,21	-	2,43	5,74	14,49	24,00
T0 testy diagnostyczne	203 295,03	250 152,08	266 836,72	281 402,87	2,28	2,60	2,65	2,60	2,53	-	23,05	6,67	5,46	38,42
V0 inne	140 007,40	155 722,15	156 644,70	164 108,77	1,57	1,62	1,55	1,52	1,56	-	11,22	0,59	4,76	17,21

Źródło: Dane IMS Health

Refundacja leków w latach 2000-2007

Wydatki na refundację wzrastają od lat, ale tempo tego wzrostu było wygasające (Tabela 6)

Tabela 6. Wydatki na refundację w tys. PLN oraz dynamika w %, w latach 2000-2007

Lata	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Wartość refundacji leków (tys. PLN)	4 506 572,66	5 182 876,96	5 463 081,29	6 355 658,91	5 891 986,35	6 181 330,98	6 660 404,09	6 689 956,61
Lata	2000	2001/2000	2002/2001	2003/2002	2004/2003	2005/2004	2006/2005	2007/2006
Dynamika refundacji leków (%)	-	15,01	5,41	16,34	-7,23	4,91	7,75	0,44

Okresy	2001-2007	2000-2003	2004-2007
Dynamika refundacji (%)	29,08	41,03	13,47

Źródło: Narodowy Fundusz Zdrowia

Refundacja leków w latach 2000-2007 cd.

Porównując dynamikę refundacji i tempo sprzedaży wartościowej leków na receptę należy stwierdzić, że w badanym okresie (2004-2007) wzrost wartości sprzedaży leków na receptę był szybszy (21,62%) niż odpowiednia dynamika refundacji (13,47%).

W okresie 2006-2007 nastąpiła stagnacja wydatków refundacyjnych na leki – dotyczyła ona także refundacji realizowanej w ramach programów terapeutycznych i chemioterapii (Tabela 7).

Tabela 7. Zestawienie refundacji leków w ramach programów terapeutycznych i chemioterapii w latach 2004-2007 (w tys. PLN)

Rok	Kwota refundacji	Dynamika refundacji w latach	Dynamika refundacji (w %)
2004	brak danych	2004	-
2005	699 089,50	2005/2004	bd.
2006	820 169,30	2006/2005	17,32
2007	843 160,23	2007/2006	2,80

Źródło: Narodowy Fundusz Zdrowia, obliczenia własne

Refundacja leków w latach 2000-2007 cd.

W badanym okresie 2004-2007 początkowo prawie połowa a następnie ponad połowa wydatków refundacyjnych dotyczyła leków o cenie zryczałtowanej. Natomiast malała wartość refundacji przeznaczonych na leki wydawane bezpłatnie.

Tabela 8. Zestawienie refundacji leków wg rodzaju odpłatności w latach 2004-2007

Rodzaj odpłatności	Kwota refundacji (w tys. PLN)			
	2004	2005	2006	2007
RYCZAŁT	2 902 409,00	3 167 832,05	3 562 161,79	3 610 478,16
BEZPŁATNIE	926 248,78	823 075,43	810 300,97	764 204,15
50 %	1 023 158,68	1 047 718,44	983 269,72	1 056 166,84
30 %	1 044 169,57	1 142 704,91	1 304 671,55	1 259 071,45
Suma	5 895 986,35	6 181 330,98	6 660 404,09	6 689 956,61
Rodzaj odpłatności	Struktura refundacji (%)			
	2004	2005	2006	2007
RYCZAŁT	49,23	51,25	53,48	53,97
BEZPŁATNIE	15,71	13,32	12,17	11,42
50 %	17,35	16,95	14,76	15,79
30 %	17,71	18,49	19,59	18,82
Suma	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: Narodowy Fundusz Zdrowia

Refundacja leków w latach 2000-2007 cd.

Tabela 9. Zestawienie refundacji leków wg przeznaczenia (w tys. PLN), dynamika i struktura (w %), w latach 2004-2007

Refundacja	2004	2005	2006
Leki z listy podstawowej i uzupełniającej	2 427 000	2 565 000	2 799 000
Leki z listy chorób przewlekłych	2 932 000	3 189 000	3 462 000
Leki dla inwalidów wojennych	486 000	379 000	349 000
Leki dla inwalidów wojskowych	39 000	22 000	23 000
Suma	5 884 000	6 155 000	6 633 000
Dynamika (%)			
Refundacja	2004	2005/2004	2006/2005
Leki z listy podstawowej i uzupełniającej	-	5,69	9,12
Leki z listy chorób przewlekłych	-	8,77	8,56
Leki dla inwalidów wojennych	-	-22,02	-7,92
Leki dla inwalidów wojskowych	-	-43,59	4,55
Struktura (%)			
Refundacja	2004	2005/2004	2006/2005
Leki z listy podstawowej i uzupełniającej	41,25	41,67	42,20
Leki z listy chorób przewlekłych	49,83	51,81	52,19
Leki dla inwalidów wojennych	8,26	6,16	5,26
Leki dla inwalidów wojskowych	0,66	0,36	0,35
Suma	100,00	100,00	100,00

Źródło: Raport Narodowego Funduszu Zdrowia za 2006r., Warszawa 2007

Refundacja leków w latach 2000-2007 cd.

Na zakończenie należy jeszcze porównać wartość refundacji ze sprzedażą leków w celu ustalenia udziału wydatków publicznych lub prywatnych w pokryciu kosztów stosowania leków w Polsce (Tabela 10).

Tabela 10. Porównanie wartości sprzedaży leków z refundacją (w tys. PLN), w latach 2004-2007

Lata	Sprzedaż krajowa	Sprzedaż apteczna	Sprzedaż leków na receptę	Refundacja leków
2004	13 248 540,84	11 706 264,13	8 901 900,00	5 895 986,35
2005	14 238 286,65	12 530 376,85	9 635 672,00	6 181 330,98
2006	14 834 752,63	12 982 272,58	10 075 981,00	6 660 404,09
2007	16 066 024,49	14 076 739,97	10 826 099,00	6 689 956,61
Udział refundacji w sprzedaży leków (w %)				
2004	44,50	50,37	66,23	/
2005	43,41	49,33	64,15	
2006	44,90	51,30	66,10	
2007	41,64	47,52	61,79	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IMS Health oraz Narodowego Funduszu Zdrowia

Refundacja leków w latach 2000-2007 cd.

Dane zawarte w tabeli powyżej pokazują jednoznacznie, że w badanym okresie refundacja leków pokrywała coraz mniejszą część sprzedaży leków na rynku polskim. Przyczyny występowania takiej tendencji nie zostały zbadane – NFZ nie udzielił wyjaśnień dotyczących tego zjawiska.

Nie ma dostatecznego uzasadnienia dla relatywnego spadku refundacji, która powinna wzrastać przynajmniej w takim samym tempie jak sprzedaż leków Rx w ujęciu wartościowym.